
Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt Gelderland

NA LTS-METAALTECHNIEK EEN OPLEIDING VIA HET LEERLINGWEZEN ?

een onderzoek onder 600 LTS scholieren

NA LTS-METAALTECHNIEK EEN OPLEIDING VIA HET LEERLINGWEZEN ?

een onderzoek onder 600 LTS scholieren, uitgevoerd door:

PROVINCIE GELDERLAND
DIENST ABEZ
BUREAU ECONOMISCH ONDERZOEK

in opdracht van:

REGIONALE RAAD VOOR DE ARBEIDSMARKT IN GELDERLAND

Menno Walsweer

ARNHEM, DECEMBER 1986

VOORWOORD

Eind september heeft de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt in Gelderland aan het Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland de opdracht verstrekt een motivatie-onderzoek in te stellen onder LTS-scholieren. Het onderzoek moest inzicht verschaffen in de bereidheid van de leerlingen om na het behalen van het LTS-diploma richting metaaltechniek een vakopleiding te volgen via het leerlingwezen.

De overwegingen van de Raad die hebben geleid tot het instellen van een onderzoek hangen nauw samen met de regelmatig in de pers verschijnende berichten over een tekort aan leerlingen in de metaalsector.

Intussen is uit het onderzoek gebleken dat het aantal LTS-leerlingen in de richting metaaltechniek gestaag toeneemt. Het aantal schoolverlaters neemt daarentegen niet toe, of daalt zelfs iets. De reden hiervan ligt in de toegenomen scholingsgeneigdheid. Steeds meer leerlingen blijven na het eindexamen participeren in het dagonderwijs. Het aantal leerlingen dat jaarlijks voor de arbeidsmarkt beschikbaar komt is daardoor wat afgenomen.

De werkgelegenheid in de metaalberoepen zal de komende jaren naar verwachting toenemen, waarbij de scholingseisen steeds hoger worden. Het is derhalve van belang dat een zo groot mogelijk deel van de toekomstige schoolverlaters bereid is om een vakopleiding te gaan volgen via het leerlingwezen.

Het onderhavige onderzoek verschaft inzicht in de bereidheid van de huidige potentiële instroom om aan het leerlingwezen deel te nemen en in de motieven van degenen die dat niet wensen te doen.

Met als doel de deelname aan het leerlingwezen te bevorderen, moeten de onderzoekresultaten nog vertaald worden in konkrete aanbevelingen, maatregelen danwel een actieplan.

Omdat de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt per 31-12-1986 is opgehe-

ven, kan deze aktiviteit niet meer door de Raad zelf worden ontplooid. Wij zijn derhalve voornemens het onderzoek over te dragen aan het Provinciaal Sociaal Economisch Overlegorgaan, in de hoop en de verwachting dat het PSEO zich zal beramen over de vervolgaktiviteiten. Daarmee zal dan een vloeiende overgang van de taken en werkzaamheden van de RRA naar het PSEO een voldongen feit zijn geworden.

C. de Vries.

Voorzitter van de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt Gelderland.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

	pagina
1. DE DEELNAME AAN HET LEERLINGWEZEN	
1.1 Inleiding	1
1.2 Enige algemene tendenties	1
1.3 Leerlingental, opleidingscapaciteit en het aantal leerplaatsen	2
1.4 De relatieve deelname aan het leerlingstelsel van de beroepsgroep metaal	4
2. ENQUETE SCHOOLVERLATERS METAALTECHNIEK	
2.1 Inleiding	5
2.2 Bestemming van de 4de klassers	5
2.3 Bestemming van degenen die scholier blijven	6
2.4 Bestemming van degenen die werk zoeken en een opleiding willen volgen	7
2.5 Schoolverlaters die werk gaan zoeken en geen leerover- eenkomst willen afsluiten	8
2.6 Beoordeling van de arbeidsmarktpositie	9
2.7 Beoordeling van de voorlichting over het leerlingwezen	10

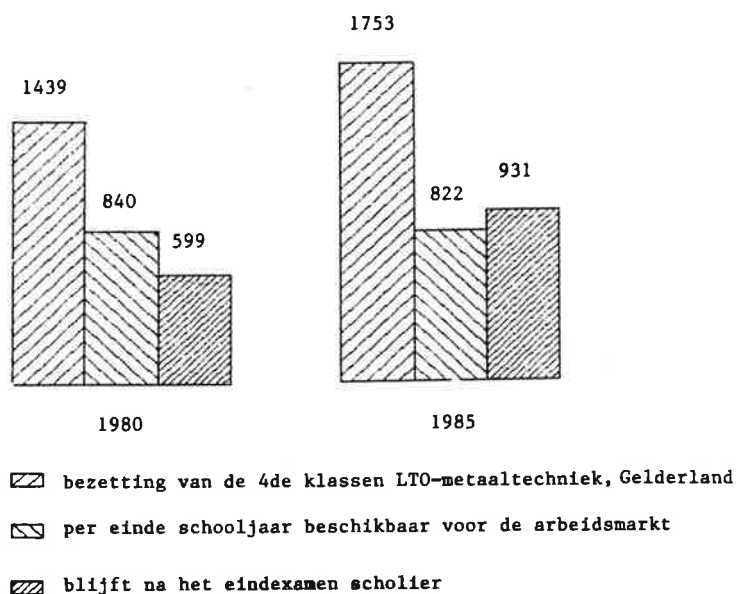
BIJLAGEN

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

1 DE DEELNAME AAN HET LEERLINGWEZEN

De bezetting van de 4de klassen van het LTO-richting metaaltechniek is tussen 1980 en 1985 toegenomen met ca. 21%. Ondanks deze toename kwamen in 1985 iets minder schoolverlaters voor de arbeidsmarkt beschikbaar dan in 1980.

De toenemende scholingsgeneigdheid onder LTO'ers ligt aan deze ontwikkeling ten grondslag. Van het totale aantal 4de klassers kwam in 1980 op het einde van het schooljaar 58% beschikbaar voor de arbeidsmarkt, in 1985 was dat nog maar 47%. De rest van de leerlingen bleef participeren in het dagonderwijs.

De mate waarin de schoolverlaters deelnemen aan het leerlingwezen in Gelderland is in de vakrichting metaaltechniek lager dan gemiddeld onder alle LTO'ers. Gemiddeld bedroeg de deelname 46%, in de vakrichting metaaltechniek was dat slechts 38%. Ook ten opzichte van het landelijk gemiddelde is de Gelderse deelname laag. In Nederland sloot de helft van alle LTO-schoolverlaters richting metaaltechniek een leerovereenkomst af (situatie 1985).

De deelname aan het leerlingenwezen kan niet los worden gezien van de omvang van de arbeidsmarkt.

Wanneer de arbeidsmarkt mede in beschouwing wordt genomen dan blijkt dat de deelname aan het leerlingenwezen in Gelderland hoger is dan in Nederland.

Met name in de metaalberoepen is de deelname hoger. Het aantal leerovereenkomsten in de metaalopleidingen, uitgedrukt per 1000 arbeidsplaatsen voor de metaalberoepen bedraagt in Nederland 77 en in Gelderland 101. Zoals hiervoor is opgemerkt is de relatieve deelname van de LTO-schoolverlaters richting metaaltechniek aan het leerlingwezen lager dan gemiddeld in Nederland. Daar staat echter tegenover dat de instroom vanuit de overige onderwijsvormen waarschijnlijk wat hoger is. Ook de bezetting van de hoogste klassen van het LTO-metaaltechniek is relatief groot. Daardoor is per saldo de Gelderse deelname in relatie tot de omvang van de werkgelegenheid toch hoger dan in Nederland.

De opleidingsgraad via het leerlingwezen is in de metaalberoepen bijzonder hoog. Hoewel de metaalberoepen gemiddeld nog geen 6% van de totale werkgelegenheid uitmaken, heeft circa 30% van de leerovereenkomsten betrekking op deze groep.

1.1 De werkloosheid onder LTO-schoolverlaters

De werkloosheid onder de schoolverlaters richting metaaltechniek is in de loop van de jaren sterk toegenomen, het werkloosheidsniveau is echter lager dan de gemiddelde werkloosheid onder alle LTO-schoolverlaters.

Gelderland vormt een gunstige uitzondering in vergelijking met Nederland, waar de werkloosheid aanzienlijk hoger is.

Werkloosheidspercentage schoolverlaters (aantal leerlingen per einde schooljaar beschikbaar voor de arbeidsmarkt en per 31-12 nog geen werk gevonden, uitgedrukt in % van het totale aantal schoolverlaters)

	Nederland		Gelderland	
	1980	1985	1980	1985
LTO-schoolverlaters, totaal	8,2	15,0	2,8	7,8
LTO-schoolverlaters richting metaaltechniek	7,6	15,0	1,3	5,0

1.2 De opleidingscapaciteit en het aantal leerplaatsen

De opleidingscapaciteit bij de streekscholen is tot op zekere hoogte onbeperkt. Afhankelijk van het aantal aanmeldingen wordt de benodigde opleidingscapaciteit bepaald. De financiering geschiedt automatisch door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Door deze flexibele opzet doen zich bij wijzigingen in het leerlingenaanbod geen problemen voor.

Op 31 december 1985 stonden in Gelderland bijna 3000 leerovereenkomsten geregistreerd in de metaalopleidingen (primaire- en vervolgoopleidingen). In oktober 1986 stonden bij de GAB's in Gelderland 933 werkloze schoolverlaters ingeschreven in de beroepsgroep metaalbewerkers.

Een deel daarvan is bereid een leerovereenkomst aan te gaan maar slaagt er niet in een passende werkkring te vinden.

Gezien deze omstandigheid mag worden aangenomen dat er sprake is van een tekort aan leerplaatsen. Het veelvuldig via de pers te vernemen geluid dat er in de sector metaal geen tekort aan opleidingscapaciteit is maar een tekort aan leerlingen is naar onze indruk op zijn minst onvolledig. Het knelpunt lijkt met name (ook) te liggen in een tekort aan leerplaatsen bij de bedrijven.

In hoeverre er kwalitatieve discrepanties optreden tussen het huidige aanbod van werkloze schoolverlaters die een leerovereenkomst willen afsluiten en de vraag van de bedrijven met een leerplaats kan wegens gebrek aan statistisch materiaal niet worden becijferd. Mogelijk ligt in de aansluitingsproblematiek een oorzaak voor de soms tegenstrijdige berichten over een tekort aan leerlingen enerzijds en een tekort aan leerplaatsen anderzijds.

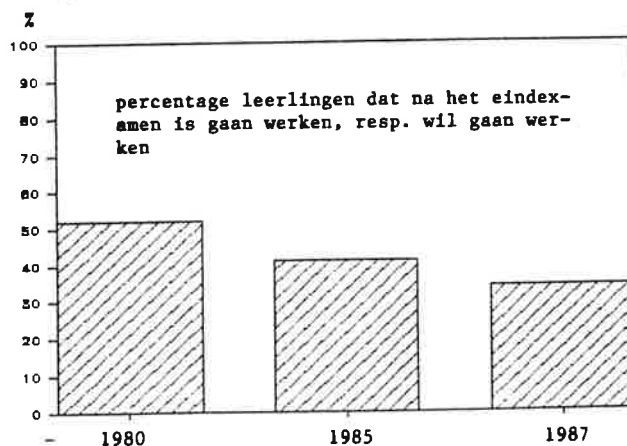
2 ENQUETE SCHOOLVERLATERS LTO-RICHTING METAALTECHNIEK

Eind oktober 1986 is in de provincie Gelderland onder ca. 600 4e klassers van het LTO-vakrichting metaaltechniek een enquête gehouden. Gevraagd werd onder andere naar de plannen van de leerlingen na het eindexamen in 1987. Gezien de omvang van de steekproef mogen de enquête-uitkomsten representatief worden geacht. Omdat de uitkomsten van een steekproefonderzoek per definitie met marges zijn omkleed en omdat gevraagd is naar de (onzekere) toekomstplannen van de leerlingen, zijn de uitkomsten voornamelijk indicatief van aard.

2.1 Bestemming van de 4e klassers

Blijkens de enquête schoolverlaters LTO-richting metaaltechniek is 48% van plan na het eindexamen in 1987 verder te leren via het dagonderwijs.

Op het einde van het schooljaar 1987 zal slechts 34% van de examenkandidaten een baan gaan zoeken. In 1985 was dit percentage 41% en in 1980 nog ruim 52%.

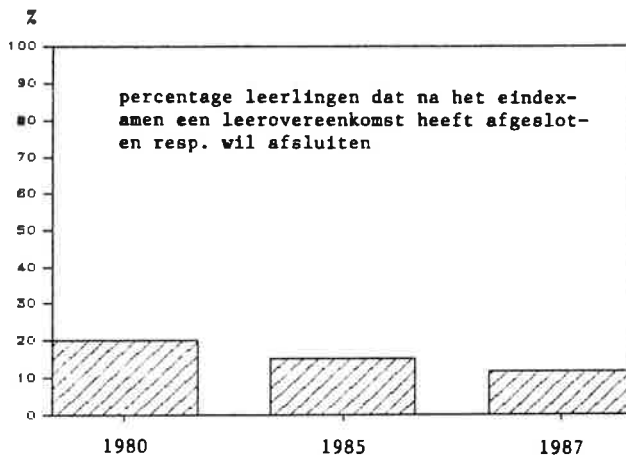

Het opleidingsniveau van degenen die scholier blijven neemt gestaag toe door een toenemende doorstroming naar het MBO. In 1985 ging 20% van degenen die dagonderwijs bleven volgen naar het MBO. Volgens de enquête-uitkomsten zal dat in 1987 ca. 32% zijn.

2.2 Bestemming van degenen die werk zoeken en een opleiding willen volgen

Van de schoolverlaters die na het eindexamen een baan gaan zoeken, wil 2/3 deel tevens een opleiding volgen. De helft van deze leerlingen kiest voor een vakopleiding via het leerlingwezen. Ruim een kwart wil zich verder bekwamen via een avondschool of schriftelijke cursus.

Per saldo betekent dit dat 11- à 12% van de leerlingen na het eindexamen in 1987 van plan is een opleiding te volgen via het leerlingwezen. In 1980 en 1985 bedroeg de deelname respectievelijk 20- en 15%. Sinds 1980 is het deelnemingspercentage dus bijna gehalveerd.

2.3 Schoolverlaters die werk gaan zoeken en een leerovereenkomst willen afsluiten

Van de categorie die na het eindexamen werk gaat zoeken en niet gelijktijdig een opleiding wil volgen, geeft 34% als reden op dat zij balen van leren en dus niet van plan zijn deel te nemen aan het leerlingwezen.

Over de dagen dat iemand met een werkkring en een leerovereenkomst op school zit (1 à 2 dagen per week) wordt doorgaans geen loon uitbetaald. Voor 20% van de ondervraagden vormt dit een reden om niet aan het leerlingstelsel deel te nemen omdat zij direct zoveel mogelijk geld willen verdienen.

Eén op de acht leerlingen gaat werk zoeken buiten de metaal en heeft dus niets aan een vervolgopleiding in de metaal. 13% geeft te kennen niet te weten wat het leerlingwezen is.

Van de meest voorkomende redenen kan tenslotte nog genoemd worden dat 11% van mening is dat de opleiding te moeilijk voor hen is.

Het totaal van redenen overziend mag verwacht worden dat via gerichte voorlichting een aantal van de opgegeven redenen kunnen worden weggenomen. Voorlichting over het leerlingwezen, de betere arbeidsmarktperspectieven en dergelijke kan in beginsel inspelen op 30 à 40% van de redenen.

2.4 Beoordeling van de arbeidsmarktpositie

Van de leerlingen die van plan zijn een leerovereenkomst af te sluiten is 2/3 van oordeel dat zij daardoor sneller werk vinden. Ook denk 66% dat zij na afronding van de vakopleiding beter en leuker werk kunnen krijgen dan iemand zonder een primaire vakopleiding.

Van degenen die geen opleiding willen volgen is slechts 1/3 deze mening toegedaan. Meer als de helft denkt dat het niet uitmaakt of heeft geen mening.

Intussen kan worden geconcludeerd dat de leerlingen die een leerovereenkomst willen afsluiten positieve verwachtingen koesteren. Dit wordt in veel mindere mate gedeeld door degenen die geen opleiding willen volgen.

2.5 Beoordeling van de voorlichting over het leerlingwezen

Ongeveer de helft van alle ondervraagden vindt dat zij onvoldoende voorlichting hebben gehad over het leerlingwezen.

Opmerkelijk is dat ongeacht de toekomstige bestemming van de 4de klassers, de beoordeling vrijwel unaniem is.

Hierbij dient evenwel bedacht dat de enquête-resultaten min of meer zijn beïnvloed door het tijdstip van de enquête. De enquête is gehouden in de eerste helft van het schooljaar (oktober/november), terwijl het Regionaal Orgaan voor het Leerlingwezen het zwaartepunt van de voorlichtingsactiviteiten juist legt in de tweede helft van het schooljaar.

2.6 Resumé van de enquête-uitkomsten

Bestemming van de 4de klassers van het LTO-vakrichting metaaltechniek in Gelderland op het einde van het schooljaar 1987

Blijft scholier	48	waarvan: Andere vakrichting op de LTS	32
		MBO	32
		KMBO, dagopleiding	12
		Overig	24
		Totaal	100%
Gaait werk zoeken:			
- en een opleiding volgen	23	waarvan: Via het leerlingwezen	50
		Anders	50
		Totaal	100%
- zonder een opleiding te willen volgen via het leerlingwezen	11	waarvan, verdeeld naar redenen:	
		zoekt werk buiten de metaal	12
		Denkt dat het te moeilijk is	11
		Baalt van leren	34
		Wil zoveel mogelijk geld verdienen	20
		Weet niet wat het leerlingwezen is	13
		Overige redenen	10
		Totaal van redenen	100%
Totaal werkzoekende schoolverlaters	34		
Gaat in militaire dienst	18		
Totaal geënquêteerden	100%	waarvan: Voldoende voorlichting heeft ontvangen over het leerlingwezen	49
		Onvoldoende voorlichting ontvangen	51
		Totaal	100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek, provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek.

1 DE DEELNAME AAN HET LEERLINGWEZEN

1.1 Inleiding

Eind september 1986 heeft de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt in Gelderland aan het Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland de opdracht verstrekt een motivatie-onderzoek in te stellen onder LTS-scholieren. Het onderzoek moet inzicht verschaffen in de bereidheid van de leerlingen om na het behalen van het LTS-diploma een vakopleiding te volgen via het leerlingwezen.

De overwegingen van de Raad die hebben geleid tot het instellen van een onderzoek hangen nauw samen met de regelmatig in de pers verschijnende berichten over een tekort aan leerlingen in de metaalsector. Hoewel het arbeidsmarktperspectief van LTS'ers met een primaire vakopleiding redelijk tot goed is, zou de animo voor deelname aan een vakopleiding laag zijn. Indien bereikt kan worden dat de deelname aan het leerlingwezen toeneemt dan wordt daarmee een belangrijk knelpunt op de arbeidsmarkt weggenomen.

Het onderzoek heeft betrekking op de leerlingen uit de 4de klassen van de LTS'en, vakrichting metaaltechniek.

Verspreid over Gelderland hebben ca. 600 examenkandidaten een enquête vormulier ingevuld waarin vragen zijn gesteld over de plannen van de leerlingen na het eindexamen. Gevraagd is onder andere of zij bereid zijn aan het leerlingwezen deel te nemen en zo nee waarom niet. In hoofdstuk 2 van dit rapport worden de enquête-uitkomsten gepresenteerd. Hoofdstuk 1 bevat naast enige algemene informatie, paragrafen over de relatieve deelname aan het leerlingwezen, de opleidingscapaciteit en het aantal leerplaatsen.

1.2 Enige algemene tendenties

In 1980 telde de hoogste klassen van het LTO in Gelderland bijna 6.400 leerlingen. Ruim 60% kwam na het behalen van het eindexamen beschikbaar voor de arbeidsmarkt. De resterende 40% bleef scholier waarvan de meeste een andere vakrichting op het LTO kozen of doorstroomden naar het MBO.

Het aantal 4de klassers is sinds 1980 met 30% gestegen tot 8.300 in 1985. Ondanks deze toename kwamen in 1985 minder schoolverlaters beschikbaar voor de arbeidsmarkt. De scholingsgeneigdheid onder LTO'ers voor het dagonderwijs is dermate toegenomen dat thans ca. 55% na het eindexamen door blijft leren waardoor nog maar 45% zich aanbiedt op de arbeidsmarkt.

In dezelfde periode is de werkloosheid onder de LTO-schoolverlaters gestegen van 2,8% in 1980 tot 7,8% in 1985.

De mate waarin degenen die wel een baan hebben gevonden, deelnemen aan het leerlingstelsel is tussen 1980 en 1985 weinig veranderd en bedraagt gemiddeld 46%.

In grote lijnen zijn deze tendenties ook binnen de vakrichting metaaltechniek te bespeuren.

De bezetting van de 4de klassen bedroeg in 1980 bijna 1.450 leerlingen en liep in 1985 op tot 1.750. Het aantal examenkandidaten nam dus toe met ca. 21%.

Omdat ook in de richting metaaltechniek de scholingsgeneigdheid is toegenomen trad hier eveneens een lichte daling op in het aantal schoolverlaters (van 840 in 1980 naar 820 in 1985). Van het aantal 4de klassers kwam in 1980 op het einde van het schooljaar 58% beschikbaar voor de arbeidsmarkt, in 1985 was dat nog maar 47%. De rest van de leerlingen bleef participeren in het dagonderwijs. De werkloosheid onder de schoolverlaters richting metaaltechniek is sterk toegenomen, het werkloosheidsniveau is echter lager dan dat onder de andere LTO-schoolverlaters. Gelderland vormt overigens een gunstige uitzondering in vergelijking met Nederland, waar de werkloosheid aanzienlijk hoger is.

Tabel 1 Werkloosheidspercentage schoolverlaters (aantal leerlingen per einde schooljaar beschikbaar voor de arbeidsmarkt en per 31 december nog geen werk gevonden, uitgedrukt in % van het totale aantal schoolverlaters)

	<u>Nederland</u>		<u>Gelderland</u>	
	<u>1980</u>	<u>1985</u>	<u>1980</u>	<u>1985</u>
LTO-schoolverlaters, totaal	8,2	15,0	2,8	7,8
LTO-schoolverlaters richting metaaltechniek	7,6	15,0	1,3	5,0

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 van het CORO en ROG.

De mate waarin de schoolverlaters die een baan hebben gevonden deelnemen aan het leerlingwezen in Gelderland is in de vakrichting metaaltechniek lager dan gemiddeld onder de LTO'ers (ca. 38% tegenover 46% gemiddeld, 1985). Ook ten opzichte van het landelijk gemiddelde is de Gelderse deelname laag. In Nederland bedraagt de deelname van de richting metaaltechniek ca. 50%.

Degenen die geïnteresseerd zijn in een meer gedetailleerd overzicht van de bestemming van de LTO-4de klassers worden verwezen naar de tabellen 1 tot en met 4 van bijlage 1.

1.3 Leerlingental, opleidingscapaciteit en het aantal leerplaatsen

Een vergelijking tussen het aantal beschikbare leerlingplaatsen bij de bedrijven en de beschikbare opleidingscapaciteit bij de streekscholen enerzijds met de feitelijke deelname anderzijds kan eventueel bestaande discrepanties aan het licht brengen. Op 31 december 1985 stonden in Gelderland bijna 3000 leerovereenkomsten geregistreerd in de metaalopleidingen. De feitelijke deelname bedroeg op dat moment dus ca. 3000 (primaire- en vervolgopleidingen).

De opleidingscapaciteit bij de streekscholen is tot op zekere hoogte onbeperkt. Afhankelijk van het aantal aanmeldingen wordt aan het begin van het cursusjaar de benodigde opleidingscapaciteit bepaald waarna de bestaande capaciteit zonodig wordt aangepast. De financiering geschiedt automatisch en op wettelijke grondslag door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Door deze flexibele opzet doen zich bij wijzigingen in het leerlingenaanbod geen problemen voor.

Het aantal beschikbare plaatsen bij de bedrijven was op 31 december 1985 tenminste gelijk aan het aantal lopende leerovereenkomsten, te weten 3000. Het in kaart brengen van de hoeveelheid beschikbare en thans niet bezette leerplaatsen bij de bedrijven is een minder eenvoudig vraagstuk.

Omdat een leerplaats via het leerlingwezen onverbrekkelijk samenhangt met een arbeidsplaats vormt de werkloosheid onder schoolverlaters in de beroepsgroep metaalbewerkers een indicatie omtrent het tekort aan leerplaatsen (de leerling sluit een leerovereenkomst en een arbeidscontract met de werkgever). In oktober 1986 stonden bij de GAB's in Gelderland 933 werkloze schoolverlaters geregistreerd in de beroepsgroep metaalbewerkers.

Niet al deze werkloze schoolverlaters kunnen of willen een primaire vakopleiding volgen via het leerlingwezen. Gezien de omvang van de werkloosheid mag echter worden aangenomen dat er sprake is van een tekort aan leerplaatsen bij de bedrijven.

Hoe groot het tekort is kan wegens gebrek aan statistisch materiaal niet worden gecijferd.

Ook bestaat geen inzicht in de vraag of-/en in hoeverre er kwalitatieve discrepanties optreden tussen het huidige aanbod van werkloze schoolverlaters die een leerovereenkomst willen afsluiten en de vraag van de bedrijven met een leerplaats.

Het veelvuldig via de pers te vernemen geluid dat er in de sector metaal geen tekort aan opleidingscapaciteit is maar een tekort aan leerlingen is naar onze indruk op zijn minst onvolledig.

Het knelpunt lijkt met name (ook) te liggen in een tekort aan leerplaatsen bij de bedrijven. Volgens opgave van het Regionaal Orgaan voor het leerlingwezen in Gelderland is een deel van de werkloze schoolverlaters in deze sector bereid een leerovereenkomst aan te gaan, maar slagen zij er niet in een passende werkkring te vinden.

Ook landelijk wordt een tekortesignaleerd aan passende arbeidsplaatsen¹). In het zogenaamde Open Overleg door de commissie Wagner is gezocht naar mogelijkheden die het aantal arbeidsplaatsen zou kunnen vergroten. Als mogelijkheden worden onder andere genoemd:

¹) Praktijkopleidingen in het leerlingwezen ROG, 1986, pag. 3

- spreiding van de beschikbare arbeids-/leerplaatsen over meerdere personen via deeltijdbanen;
- stimulering van de vakopleiding via de Bijdrage-Regeling Vakopleidingen Jeugdigen;
- het bevorderen van gemeenschappelijke opleidingsplaatsen voor meerdere bedrijven.

1.4 De relatieve deelname aan het leerlingstelsel van de beroepsgroep metaal

Op het einde van het schooljaar 1985 kwamen in Gelderland 822 schoolverlaters voor de arbeidsmarkt beschikbaar in de vakrichting metaaltechniek. Hiervan gingen 100 in militaire dienst, vonden 681 een baan en waren per 31 december 1985 nog 41 schoolverlaters werkloos.

Van de 681 leerlingen die een betrekking vonden, sloten 259 een leerovereenkomst af.

De afgesloten leerovereenkomsten hadden voor 87% betrekking op een opleiding in de metaal, waarbij de SOM de meeste voor haar rekening nam. Ruim 4/5 van alle metaalopleidingen geschiedt in SOM verband (zie voor een gedetailleerd overzicht tabel 5, bijlage 1).

De totale werkgelegenheid voor de beroepsgroep metaal bedraagt in 1986 in Nederland ongeveer 283.000 arbeidsplaatsen en in Gelderland naar schatting ca. 30.000 (zie bijlage 2).

Om de positie te bepalen van de Gelderse instroom in het leerlingwezen ten opzichte van de Nederlandse instroom, zijn een tweetal kengetallen berekend:

	<u>Nederland</u>	<u>Gelderland</u>
aantal 4de klassers LTO-metaaltechniek per 1000 arbeidsplaatsen voor de beroepsgroep metaal 1985	50,7	59,4
aantal in 1985 afgesloten leerovereenkomsten (metaalopleidingen) met schoolverlaters LTO-metaaltechniek per 1000 arbeidsplaatsen voor de beroepsgroep metaal	7,4	7,6

Gerelateerd aan het aantal arbeidsplaatsen voor de metaalberoepen is het aantal 4e klassers (de potentiële instroom voor het leerlingwezen) in Gelderland hoger dan in Nederland.

Tenslotte is gezien hoe het aantal leerovereenkomsten (totaal aantal ingeschreven leerlingen per 31 december 1985) in de metaal zich verhoudt ten opzichte van het totale aantal leerovereenkomsten.

	<u>Nederland</u>	<u>Gelderland</u>
Totaal aantal leerlingen met een leerovereenkomst (primaire- en vervolgopleidingen) per 31 december 1985 per 1000 arbeidsplaatsen.	17	19
Aantal leerlingen met een leerovereenkomst (primaire- en vervolgopleidingen) in de metaalberoepen per 31 december 1985 per 1000 arbeidsplaatsen vor de metaalberoepen.	77	101

In verhouding tot de totale werkgelegenheid nemen in Gelderland meer leerlingen deel aan het leerlingwezen dan in Nederland. Met name in de metaalberoepen is de deelname hoger.

Zoals hiervoor is gebleken is de relatieve deelname van de LTO-schoolverlaters richting metaaltechniek lager dan gemiddeld in Nederland. De instroom vanuit de overige onderwijsvormen zoals het MAVO is waarschijnlijk hoger. Ook de bezetting van de hoogste klassen van het LTO metaaltechniek is relatief groot. Daardoor is per saldo de Gelderse deelname in relatie tot de werkgelegenheid toch hoger dan in Nederland.

Uit de cijfers blijkt dat de opleidingsgraad via het leerlingwezen in de metaalberoepen bijzonder hoog is. Hoewel de metaalberoepen gemiddeld nog geen 6% van de totale werkgelegenheid uitmaken, heeft 30% van de leerovereenkomsten betrekking op deze beroepsgroep.

2 ENQUETE SCHOOLVERLATERS LTO-RICHTING METAALTECHNIEK

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de enquête onder de LTS-leerlingen 4de klas, richting metaaltechniek.

In Gelderland zijn 42 LTS'en gevestigd. Hiervan is een geselecteerd aantal scholen benaderd met het verzoek om mee te doen aan de enquête. Verspreid over de gehele provincie hebben uiteindelijk 17 scholen hun medewerking verleend met een totaal leerlingenbestand in de betrokken klassen van bijna 600. Gezien de omvang van de steekproef mogen de enquête-uitkomsten representatief worden geacht. Omdat de uitkomsten van een steekproefonderzoek per definitie met marges zijn omkleed en omdat gevraagd is naar de (onzekere) toekomstplannen van de leerlingen, zijn de uitkomsten voornamelijk indicatief van aard.

2.2 Bestemming van de 4de klassers

Evenals in het recente verleden blijft de scholingsgeneigdheid onder de 4de klassers van het LTO-metaaltechniek onveranderlijk hoog.

Blijkens de enquête-uitkomsten is 48% van plan na het eindexamen verder te leren via het dagonderwijs. Het aantal leerlingen dat in militaire dienst moet of gaat neemt toe van 6% in 1985 tot 18% in 1987.

Dit hoge percentage hangt mogelijk samen met een lage verwachting omtrent de eigen arbeidsmarkt kansen, waardoor de neiging bestaat vroegtijdig de dienstplicht te vervullen. Waarschijnlijk speelt de leeftijd van de leerlingen ook een rol. Veel leerlingen blijven een jaar langer op de LTS om een tweede vakrichting te volgen. Een aantal daarvan heeft dan intussen de dienstplichtige leeftijd bereikt. Per saldo zal op het einde van het schooljaar nog maar 34% een baan gaan zoeken.

In 1985 was dit percentage 41% en in 1980 nog ruim 52%. Van degenen die werk gaan zoeken is 2/3 van plan om naast het werk ook nog een opleiding te gaan volgen.

Tabel 1 Bestemming van de 4de klassers LTO-vakrichting metaaltechniek op het einde van het schooljaar 1987, uitgedrukt in % van het totaal

Blijft scholier		48
Gaat werk zoeken:		
- <u>en</u> een opleiding volgen	23	
- <u>zonder</u> een opleiding te volgen	<u>11</u>	
Totaal		34
Gaat in militaire dienst		<u>18</u>
Totaal generaal		100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO metaaltechniek, provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

2.3 Bestemming van degenen die scholier blijven

Het opleidingsniveau van degenen die scholier blijven neemt gestaag toe door een toenemende doorstroming naar het MBO. In 1985 ging 20% van degenen die dagonderwijs bleven volgen naar het MBO. Volgens de enquête-uitkomsten zal dat in 1987 ca. 32% zijn.

Tabel 2 Bestemming van degenen die scholier blijven na het behalen van het eindexamen LTO-metaaltechniek in 1987

Een andere vakrichting op de LTS	32
Middelbaar beroepsonderwijs	32
Kort middelbaar beroepsonderwijs, dagopleiding	12
Overige dagopleidingen	<u>24</u>
Totaal	100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

2.4 Bestemming van degenen die werk zoeken en een opleiding willen volgen

Van de schoolverlaters die na het eindexamen een baan gaan zoeken, wil 2/3 deel tevens een opleiding volgen. De helft van deze leerlingen kiest voor een vakopleiding via het leerlingwezen. Ruim een kwart wil zich verder bekwamen via een avondschool of schriftelijke cursus. Per saldo betekent dit dat 11- à 12% van de leerlingen na het eindexamen in 1987 van plan is een leerovereenkomst af te sluiten. In 1980 en 1985 bedroeg de deelname respectievelijk 20- en 15%. Sinds 1980 is het deelnemingspercentage dus bijna gehalverd.

Tabel 3 Bestemming van degenen die werk gaan zoeken en ook een opleiding gaan volgen na het behalen van het eindexamen LTO-metaaltechniek in 1987

Vakopleiding <u>via</u> het leerlingwezen	50
Vakopleiding <u>buiten</u> het leerlingwezen	13
Avondschool of schriftelijke cursus	27
Overige deeltijdopleidingen	<u>10</u>
Totaal	100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

2.5 Schoolverlaters die werk gaan zoeken en geen leerovereenkomst willen afsluiten

Van de schoolverlaters die na het eindexamen in 1987 een baan gaan zoeken, wil 1/3 deel geen opleiding volgen. Via de Enquêteschoolverlaters LTO-metaaltechniek is hun de vraag voorgelegd waarom zij geen belangstelling hebben voor de combinatie werken/leren via het leerlingwezen. Hierbij konden meerdere redenen worden opgegeven. Gemiddeld werden bijna 2 redenen per leerling genoemd. In tabel 4 staat een overzicht van de beantwoording waarbij het totaal aantal opgegeven redenen op 100% is gesteld.

Van de categorie die na het eindexamen werk gaat zoeken en niet gelijktijdig een opleiding wil volgen, geeft 34% als reden op dat zij balen van leren en dus niet van plan zijn deel te nemen aan het leerlingwezen.

Over de dagen dat iemand met een werkkring en een leerovereenkomst op school zit (1 à 2 dagen per week) wordt doorgaans geen loon uitbetaald. Voor 20% van de ondervraagden vormt dit een reden om niet aan het leerlingstelsel deel te nemen omdat zij direct zoveel mogelijk geld willen verdienen. Overigens kan worden opgemerkt dat de beloning gedurende de leerperiode in de CAO's wordt geregeld. In sommige bedrijfstaken is overeengekomen dat tijdens de leerperiode 100% wordt uitbetaald. In die gevallen wordt het argument van de "lagere verdiensten" dus ten onrechte aangevoerd.

Eén op de acht leerlingen gaat werk zoeken buiten de metaal en heeft dus niets aan een vervolgopleiding in de metaal. 13% geeft te kennen niet te weten wat het leerlingwezen is en kan daar dus ook niet voor kiezen.

Van de meest voorkomende redenen kan tenslotte nog genoemd worden dat 11% van mening is dat de opleiding te moeilijk voor hen is.

Het totaal van redenen overziend mag verwacht worden dat via gerichte voorlichting een aantal van de opgegeven redenen kunnen worden weggenomen.

Voorlichting over het leerlingwezen, de betere arbeidsmarktperspectieven en dergelijke kan in beginsel inspelen op 30 à 40% van de redenen.

Tabel 4 Schoolverlaters LTO-metaaltechniek 1987 die na het behalen van het eindexamen werk gaan zoeken en geen opleiding willen volgen via het leerlingwezen, naar redenen waarom zij geen leerovereenkomst willen afsluiten

Gaat werk zoeken buiten de metaal	12
Denkt geen werk te kunnen vinden in de metaal	1
Denkt niets nieuws te leren	4
Denkt dat het te moeilijk is	11
Baalt van leren	34
Wil zo veel mogelijk geld verdienen	20
Ouders vinden het te duur	0
Moet er te ver voor reizen	1
Toekomstige baas wil het niet	2
Weet niet wat het leerlingwezen is	13
Andere redenen	2
Totaal	100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

2.6 Beoordeling van de arbeidsmarktpositie

Onder de schoolverlaters die na het eindexamen werk gaan zoeken is een categorie die een leerovereenkomst wil afsluiten en een categorie die geen enkele opleiding wil volgen. Aan beide categorieën zijn een tweetal beoordelingsvragen voorgelegd over de arbeidsmarktpositie van LTS'ers met- en zonder een primaire vakopleiding. Van de leerlingen die van plan zijn zelf ook een leerovereenkomst af te sluiten is 2/3 van oordeel dat zij daardoor sneller werk vinden. Ook denk 66% dat zij na afronding van de vakopleiding beter en leuker werk kunnen krijgen dan iemand zonder een primaire vakopleiding. Van degenen die geen opleiding willen volgen is slechts 1/3 deze mening toegedaan. Meer als de helft denkt dat het niet uitmaakt of heeft geen mening.

Intussen kan worden geconcludeerd dat de leerlingen die een leerovereenkomst willen afsluiten positieve verwachtingen koesteren. Dit wordt in veel mindere mate gedeeld door degenen die geen opleiding willen volgen.

Tabel 5 Schoolverlaters LTO-metaaltechniek 1987 die werk gaan zoeken en een leerovereenkomst willen afsluiten en degenen die geen vervolgopleiding willen volgen, naar beoordeling van arbeidsmarktpositie

	<u>Schoolverlaters die werk gaan zoeken, en van plan zijn een en geen vervolg- leerovereenkomst opleiding willen af te sluiten gaan volgen</u>	
<u>Een LTS'er die bereid is een vakopleiding te volgen via het leerlingstelsel vindt sneller een baan</u>		
- Ja	66	32
- Nee	3	15
- Maakt niet uit	10	23
- Weet niet	21	30
Totaal	100%	100%
<u>Een LTS'er met een vakopleiding via het leerlingwezen kan <u>beter</u> en <u>leuker</u> werk krijgen</u>		
- Ja	66	27
- Nee	3	18
- Maakt niet uit	14	28
- Weet niet	17	37
Totaal	100%	100%

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

2.7 Beoordeling van de voorlichting over het leerlingwezen

Iets meer dan de helft van alle ondervraagden vindt dat zij onvoldoende voorlichting hebben gehad over het leerlingwezen.

Opmerkelijk is dat ongeacht de toekomstige bestemming van de 4de klassers, de beoordeling vrijwel unaniem is. Zelfs een kleine meerderheid van degenen die van plan zijn een leerovereenkomst af te sluiten deelt dit oordeel.

De 4de klassers die in militaire dienst gaan vormen een uitzondering. Bijna 2/3 van deze groep is van mening dat zij voldoende voorlichting hebben ontvangen. Omdat hun bestemming waarschijnlijk reeds vast staat in verband met de dienstplicht, zijn zij wellicht tevreden met minder informatie omdat het leerlingwezen doch geen reële optie is.

De beantwoording van de vragen over de ontvangen voorlichting zal min of meer zijn beïnvloed door het tijdstip van de enquête. De enquête is gehouden in de eerste helft van het schooljaar (oktober/november), terwijl het Regionaal Orgaan voor het Leerlingwezen het zwaartepunt van de voorlichtingsactiviteiten juist legt in de tweede helft van het schooljaar.

Ongeveer 10% van de geënquêteerden heeft op het formulier aangegeven dat de informatieverstrekking tot op heden weliswaar onvoldoende was, maar dat de voorlichting nog komt. Wanneer deze groep buiten beschouwing wordt gelaten dan blijkt dat iets meer dan de helft van alle leerlingen voldoende voorlichting heeft ontvangen. De verschuiving is echter zo gering dat de uitkomsten zoals weergegeven in tabel 6 niet wezenlijk veranderen.

Tabel 6 Beoordeling van de 4de klassers LTO-metaaltechniek 1986 over de vraag of men voldoende voorlichting heeft ontvangen over het leerlingwezen

	heeft genoeg voorlichting ontvangen over het leerlingwezen	
	Ja	Nee
Blijft scholier	44	56
Gaat werk zoeken:		
- en een opleiding volgen <u>via</u> het leerlingwezen	46	54
- een opleiding volgen <u>buiten</u> het leerlingwezen	48	52
- <u>zonder</u> een opleiding te willen volgen	47	53
Gaat in militaire dienst	63	37
Totaal	49	51

Bron: Enquête schoolverlaters 1987 LTO-metaaltechniek provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

BIJLAGE 1

Tabel 1 Bestemming van de leerlingen in de hoogste klassen van het LTO, Nederland

	1980		1985		% - mutatie 1980/1985
	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	
Totaal aantal leerlingen in de 4de klas LTO per einde schooljaar	49.458	100	59.560	100	20,4
waarvan: LTO blijven volgen	9.648	19,5	13.222	22,2	37,0
doubleren	2.177	4,4	3.298	5,5	51,5
ander dagonderwijs gaan volgen	7.610	15,4	15.861	26,6	108,4
Per einde schooljaar beschik- baar voor de arbeidsmarkt	30.023	60,7	27.179	45,6	- 9,5
In militaire dienst	3.167	6,4	3.186	5,3	6,0
Werkloos per 31-12	2.463	5,0	4.080	6,9	65,7
Werkzaam per 31-12	24.393	49,3	19.913	33,4	- 18,4
waarvan: met LOK	13.773	27,8	11.507	19,3	- 16,5
zonder LOK	10.620	21,5	8.406	14,1	- 20,8

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 Centraal Orgaan Regionale Organen

Tabel 2 Bestemming van de leerlingen in de hoogste klassen van het LTO, Gelderland

	1980		1985		% - mutatie 1980/1985
	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	
Totaal aantal leerlingen in de 4de klas LTO per einde schooljaar	6.369	100	8.340	100	30,4
waarvan: LTO blijven volgen	1.497	23,5	2.115	25,5	41,3
doubleren	253	4,0	373	4,5	47,4
ander dagonderwijs gaan volgen	794	12,5	2.062	24,8	159,7
Per einde schooljaar beschik- baar voor de arbeidsmarkt	3.825	60,1	3.754	45,2	- 1,9
In militaire dienst	406	6,4	480	5,8	18,2
Werkloos per 31-12	109	1,7	294	3,5	169,7
Werkzaam per 31-12	3.310	52,0	2.980	35,9	- 10,0
waarvan: met LOK	1.554	24,4	1.367	16,5	- 12,0
zonder LOK	1.756	27,6	1.613	19,4	- 8,1

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 Regionaal Orgaan Gelderland

Tabel 3 Bestemming van de leerlingen in de hoogste klassen van het LTO, in de vakrichting metaaltechniek, Nederland

	1980		1985		%mutatie 1980/1985
	aantal	in %	aantal	in %	
Totaal aantal leerlingen in de 4de klas LTO per einde schooljaar	11.451	100	14.368	100	25,5
waarvan: LTO blijven volgen	2.408	21,0	3.508	24,4	45,7
doubleren	505	4,4	847	5,9	67,7
ander dagonderwijs gaan volgen	1.452	12,7	3.354	23,3	131,0
Per einde schooljaar beschikbaar voor de arbeidsmarkt	7.086	61,9	6.659	46,3	- 6,0
In militaire dienst	768	6,7	725	5,0	- 5,6
Werkloos per 31-12	535	4,7	997	6,9	86,4
Werkzaam per 31-12	5.783	50,5	4.937	34,4	- 14,6
waarvan: met LOK	2.980	26,0	2.461	17,1	- 17,4
zonder LOK	2.803	24,5	2.476	17,2	- 11,7

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 Centraal Orgaan Regionale Organen

Tabel 4 Bestemming van de leerlingen in de hoogste klassen van het LTO, in de vakrichting metaaltechniek Gelderland

	1980		1985		%mutatie 1980/1985
	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	<u>aantal</u>	<u>in %</u>	
Totaal aantal leerlingen in de 4de klas LTO per einde schooljaar	1.439	100	1.753	100	21,8
waarvan: LTO blijven volgen	426	29,6	545	31,1	27,9
doubleren	73	5,1	96	5,5	31,5
ander dagonderwijs gaan volgen	100	6,9	290	16,5	190,0
Per einde schooljaar beschikbaar voor de arbeidsmarkt	840	58,4	822	46,9	- 2,1
In militaire dienst	88	6,1	100	5,7	13,6
werkloos per 31-12	11	0,8	41	2,3	272,7
Werkzaam per 31-12	741	51,5	681	38,8	- 8,1
waarvan: met LOK	292	20,3	259	14,8	- 11,3
zonder LOK	449	31,2	422	24,1	- 6,0

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 Regionaal Orgaan Gelderland

Tabel 5 Totaal aantal ingeschreven leerlingen met een leerlingovereenkomst (primaire- en vervolgopleidingen) 1985 en het aantal in 1985 afgesloten leerovereenkomsten met LTO-leerlingen

onder- wijstype	Nederland			Gelderland		
	totaal van leerlingen met leer- overeenkomst	waarvan:		totaal van leerlingen met leer- overeen- komst	waarvan:	
		afgesloten in 1985 met vooropleiding LTO in de vakrichting:			afgesloten in 1985 met vooropleiding LTO in de vakrich- ting	
		metaal techniek	overige richtingen		metaal- techniek	overige richtingen
<u>Metaal</u>						
BEVAM	7.870	182	1.261	1.435	20	138
GAWALO	2.948	89	394	342	8	43
CV	907	53	94	82	3	20
SOM	9.220	1.687	466	1.061	187	54
VOC-carr.	805	78	90	67	6	11
totaal metaal	21.750	2.089	2.305	2.987	224	266
<u>Overige op- leidingen</u>	53.588	372	6.741	6.630	35	842
<u>Totaal</u>	75.338	2.461	9.046	9.617	259	1.108

Bron: Samengesteld uit de jaarverslagen 1980 en 1985 CORO en ROG.

BIJLAGE 2

De werkgelegenheid in de metaalberoepen

In deze bijlage wordt uiteengezet op welke wijze de raming is vervaardigd van het aantal arbeidsplaatsen in de metaalberoepen in Gelderland.

In tabel 1 staat een overzicht van de huidige werkgelegenheid per bedrijfsklasse (1986, voorlopige cijfers) en de prognose voor de periode 1986/1990. De totale werkgelegenheid per bedrijfsklasse is dus bekend.

Via de Arbeidskrachtentelling 1981 van het CBS kan vervolgens het aandeel worden berekend van de metaalberoepen per bedrijfsklasse.

De beroepsgroep metaal is samengesteld uit de volgende beroepen:

- Smeden
- Gereedschapmakers
- Machine metaalbewerkers
- Machine bankwerker-monteurs
- Instrumentmakers
- Samenstellers en reparateurs van machines en apparaten
- Loodgieters
- Pijpfitters
- Lassers
- Plaat- en constructiewerkers

Totaal beroepsgroep metaal

In tabel 2 staan voor Nederland de aandelen vermeld van de beroepsgroep metaal in de verschillende bedrijfsklassen. De AKT vermeld slechts de Nederlandse cijfers, over de provinciale verdeling is geen statistische informatie voorhanden. Teneinde toch een indruk te krijgen over de omvang van de regionale werkgelegenheid voor de beroepsgroep metaal, hebben wij een veronderstelling geïntroduceerd. Aangenomen is dat het regionale aandeel per bedrijfsklasse gelijk is aan het nationale aandeel.

Door vermenigvuldiging van de totale werkgelegenheid per bedrijfsklasse (tabel 1) met de aandelen van de beroepsgroep metaal (kolom 1 en 4, tabel 2) wordt aldus een schatting verkregen van de werkgelegenheid in de metaalberoepen.

De Gelderse cijfers zijn dus tot stand gekomen door de Nederlandse aandelen uit 1981 te vermenigvuldigen met de regionale werkgelegenheidscijfers uit 1986 en 1990. Hoewel de aandelen gebaseerd zijn op de situatie 1981 kan aan de resultaten voor 1986 en 1990 toch wel indicatieve waarde worden toegekend omdat de beroepenstructuur zich in de regel zeer langzaam en geleidelijk wijzigt. De veranderingen hebben doorgaans meer betrekking op het opleidingsniveau dan op het beroep als zodanig.

TABEL 1. ONTWIKKELING ARBEIDSVOLUME NEDERLAND EN GELDERLAND

Stand 1986 (x1000) en de mutaties 1984/1985, 1985/1986 en 1986/1990 (%-mutatie per jaar, afgerond op 0,5 %). Prognose Nederland: CPB. Prognose Gelderland: Provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek

	GELDERLAND				NEDERLAND			
	stand	% mutatie			stand	% mutatie		
	1986	'84/'85	'85/'86	'86/'90	1986	'84/'85	'85/'86	'86/'90
1 LANDBOUW, BOSBOUW en VISSERIJ	44.3	-5	-5	-5	269.3	-5	-5	-5
2 Voedingsmiddelen ind. veehouderij	7.1	0	0	-1.5	41	0	0	-5
3 Voedingsmiddelen ind. overige prod.	10.5	-5	.5	.5	98	-1	1	.5
4 Dranken en tabaksprodukten	1.7	0	0	0	21	0	0	0
5 Textiel-, kleding- en lederindustrie	5.1	0	0	1	45	0	0	.5
6 Hout- en bouwmaterialen industrie	11.1	-4	0	-1.5	64	-3	0	-1
7 Papier- en grafische industrie	15.4	1	2.5	.5	104.1	1	2	.5
8 Chemische- en rubber industrie	13.6	10	6	4	112.4	3	2	-1.5
9 Basismetale industrie	2.2	0	0	0	32	0	0	0
10 Metaalprod.- en optische industrie	23.6	2.5	2	2	185.3	2	1.5	1.5
11 Elektro-technische industrie	7.1	7.5	7.5	2	104.9	4	4	1
12 Transportmiddelen industrie	3.4	0	-1.5	2.5	63	0	-1.5	2
13 Aardolie industrie	0	0	0	0	17	0	0	0
2-11 INDUSTRIE	100.7	2	2	1	887.7	1	1.5	1
14 Delfstoffenwinning	.3	0	0	1	3.3	0	11	2.5
15 Openbare nutsbedrijven	5.3	0	0	.5	46	0	0	.5
2-15 NIJVERHEID	106.3	2	2	1	937.1	1	1	1
16 BOUWNIJVERHEID	37.1	0	0	-1	327	0	0	-5
17 Woningbezit	1.3	0	11.5	2.5	13	0	8.5	2
18 Handel	77.2	2.5	3.5	2.5	732	1.5	2	1.5
19 Zee- en luchtvaart	0	0	0	0	36.1	3	3	.5
20 Transport- en communicatie bedrijven	25.6	4.5	3.5	1	285.7	2	1.5	.5
21 Bank- en verzekeringswezen	17.4	.5	0	-5	171.9	.5	0	-5
22 Andere tertiaire diensten	50.2	.5	1	1	492.1	1	1.5	2
23 Medische en veterinaire diensten	41.8	1.5	3	1.5	331.7	1	2	1
24 Andere kwartaire diensten	30.1	0	0	0	261.1	1	1	1
17-24 DIENSTEN	243.5	1.5	2	1.5	2323.6	1.5	1.5	1
1-20 BEDRIJVEN	431.2	1.5	1.5	1	3857	1	1	1
25 OVERHEID	81.7	.5	0	-5	717.9	.5	0	-5
1-25 TOTAAL	512.9	1	1.5	1	4574.9	1	1	.5

TABEL 2. WERKGELEGENHEID METAALBEROEPEN PER BEDRIJFSKLASSE

Aandeel Nederland 1981: AKT'81. Aantallen '86 en '90: Arbeidsvolume tabel 1 x aandeel tabel 2

	GELDERLAND			NEDERLAND		
	aandeel 1981	aantal 1986	aantal 1990	aandeel 1981	aantal 1986	aantal 1990
1 LANDBOUW, BOSBOUW en VISSERIJ	.4	.2	.2	.4	1.1	1.1
2 Voedingsmiddelen ind. veehouderij	0	0	0	0	0	0
3 Voedingsmiddelen ind. overige prod. }	5.4	.6	.6	5.4	5.3	5.4
4 Dranken en tabaksprodukten	0	0	0	0	0	0
5 Textiel-, kleding- en lederindustrie	3.3	.2	.2	3.3	1.5	1.5
6 Hout- en bouwmaterialen industrie	5.3	.6	.6	5.3	3.4	3.2
7 Papier- en grafische industrie	2.6	.4	.4	2.6	2.7	2.8
8 Chemische- en rubber industrie	7.1	1	1.2	7.1	8	8.5
9 Basismetaal industrie	22	.5	.5	22	7.1	7.1
10 Metaalprod.- en optische industrie	42.6	10	10.8	42.6	78.9	83.7
11 Elektro-technische industrie	13.2	.9	1	13.2	13.9	14.4
12 Transportmiddelen industrie	47.8	1.6	1.8	47.8	30.1	32.6
13 Aardolie industrie	12.4	0	0	12.4	2.1	2.1
2-11 INDUSTRIE	15.7	15.9	17	17.2	153	161.4
14 Delfstoffenwinnig	10.2	0	0	10.2	.3	.4
15 Openbare nutsbedrijven	15	.8	.8	15	6.9	7.1
2-15 NIJVERHEID	15.6	16.6	17.8	17.1	160.2	168.8
16 BOUWNIJVERHEID	10.1	3.7	3.6	10.1	32.9	32.3
17 Woningbezit	2.9	0	0	2.9	.4	.4
18 Handel	2.6	2	2.2	2.6	19.1	20.3
19 Zee- en luchtvaart	6.1	0	0	6.1	2.2	2.2
20 Transport- en communicatie bedrijven	3	.8	.6	3	8.5	8.7
21 Bank- en verzekeringswezen	.2	0	0	.2	.4	.4
22 Andere tertiaire diensten	9.5	4.7	5	9.5	46.5	50.4
23 Medische en veterinaire diensten	.9	.4	.4	.9	2.9	3
24 Andere kwartaire diensten	1.1	.3	.3	1.1	2.9	3
17-24 DIENSTEN	3.4	8.3	8.8	3.6	82.8	88.3
1-20 BEDRIJVEN	6.7	28.8	30.4	7.2	277.1	290.5
25 OVERHEID	.9	.7	.7	.9	6.1	6
1-25 TOTAAL	5.8	29.5	31.1	6.2	283.2	296.5

Tabel 3 Aantal 4de klassers LTO metaaltechniek en het aantal afgesloten leerovereenkomsten metaalopleidingen 1985 per 1000 arbeidsplaatsen voor de beroepsgroep metaal

<u>Stand cijfers</u>	<u>Nederland</u>	<u>Gelderland</u>
Totale werkgelegenheid voor de beroepsgroep metaal, 1986	283.200	29.500
Totaal aantal 4de klassers LTO-metaaltechniek 1985	14.368	1.753
Totaal aantal afgesloten leerovereenkomsten (metaalopleidingen) in 1985 met schoolverlaters LTO, richting metaaltechniek	2.089	224
<u>Kengetallen</u>		
Aantal 4de klassers LTO-metaaltechniek per 1000 arbeidsplaatsen voor de beroepsgroep metaal, 1985	50,7	59,4
Aantal in 1985 afgesloten leerovereenkomsten met schoolverlaters LTO, richting metaaltechniek per 1000 arbeidsplaatsen voor de beroepsgroep metaal	7,4	7,6

Bron: tabel 1 en 2

BIJLAGE 3

Geëquëteerde scholen

S.g. voor lbo
Prins Bernhardstraat 6
Eibergen

Technische School
Pr. Hendrikstraat 12
Winterswijk

R-k. Lager Techn. School
Vesterbos 4
Zevenaar

Kath.s.g. "'t Rytbroeck"
voor Lto/Lhno/Leao
Pr. Beatrixlaan 259
APELDOORN

Alg. Technische School
Molenwardstraat 40
APELDOORN

Chr. Technische School
"Overveluwe"
De Sypel 2
HARDERWIJK

Chr. Technische School
Postbus 327
EDE

R-k. Technische School
Mr.v.Coothstraat 34
DRUTEN

S.g. "De Kronenburg" Techn.
School
Kronenburgersingel 269
NIJMEGEN

Lagere Techn. School
Teisterbantlaan 2
TIEL

Technische School
v. Heemstraweg West 9
ZALTBOMMEL

S.g. voor lto/lhno/leao
Willemslaan 1
CULEMBORG

Chr. Technische School
Wallerstraat 2a
NIJKERK

Techn. scholl voor Lochem e.o.
Larenseweg 50
Lochem

R-k.s.g. Huissen
Julianastraat 17
Huissen

Technische School
Burg. Flugl van Aspermontlaan
Doesburg

S.g. "Groesbeek" voor mavo/
lto/lhno
Nijverheidsweg 2
GROESBEEK

Naam van de school:

Plaats :

1. In hoeveel vakken doe je examen (aantal opgeven) ?

- examenvakken op nivo A
- examenvakken op nivo B
- examenvakken op nivo C

2. Als je voor het eindexamen LTS bent geslaagd, wat ga dan doen ?

- ☐ 1. ik blijf scholier en ga verder leren (doorgaan met vraag 3)
- ☐ 2. ik zoek een baan en ga ook een opleiding volgen (doorgaan met vraag 4)
- ☐ 3. ik zoek een baan en ga geen opleiding volgen (doorgaan met vraag 5)
- ☐ 4. ik moet/ga in militaire dienst (doorgaan met vraag 8)

3. Op welke school ga je verder leren ?

- ☐ 1. een andere vakrichting op de LTS
- ☐ 2. Middelbaar Beroepsonderwijs (bijvoorbeeld MTS)
- ☐ 3. KMBO (kort middelbaar beroepsonderwijs, dagonderwijs)
- ☐ 4. een andere, hier niet genoemde school

Doorgaan met vraag 8.

4. Als je werk hebt gevonden, welke opleiding zou je dan willen doen ?

- ☐ 1. een vakopleiding via het leerlingwezen (doorgaan met vraag 6)
- ☐ 2. een vakopleiding buiten het leerlingwezen (doorgaan met vraag 8)
- ☐ 3. avondschool of schriftelijke cursus (doorgaan met vraag 8)
- ☐ 4. een andere, hier niet genoemde opleiding (doorgaan met vraag 8)

5. Via het leerlingwezen krijg je een beroepsopleiding terwijl je werkt. Waarom heb je daar geen belangstelling voor (alle vakjes aankruisen die op jou van toepassing zijn).

- ☐ 1. ik ga werk zoeken buiten de metaal, dus ik heb niks aan een vervolgopleiding in de metaal
- ☐ 2. ik doe niet mee omdat ik toch geen werk vind in de metaal
- ☐ 3. je leert er niets nieuws
- ☐ 4. ik denk dat het te moeilijk is
- ☐ 5. ik baal van leren en wil niet verder studeren
- ☐ 6. ik wil zo veel mogelijk geld verdienen, daarom doe ik niet mee
- ☐ 7. mijn ouders vinden het te duur
- ☐ 8. ik moet er te ver voor reizen
- ☐ 9. mijn toekomstige baas wil het niet
- ☐ 10. ik weet niet wat het leerlingwezen is
- ☐ 11. een andere reden, namelijk

Doorgaan met vraag 6.

6. Denk je dat je sneller een baan vindt als je na de LTS een vakopleiding wilt gaan volgen via het leerlingwezen?

- ☐ 1. ja
- ☐ 2. Nee
- ☐ 3. Maakt niet uit
- ☐ 4. Weet niet

Doorgaan met vraag 7

7. Denk je dat je met een vakdiploma van het leerlingwezen beter en leuker werk kunt krijgen dan met alleen een LTS-diploma?

- ☐ 1. ja
- ☐ 2. nee
- ☐ 3. Maakt niet uit
- ☐ 4. Weet niet

Doorgaan met vraag 8.

8. Vind je dat je genoeg voorlichting hebt gekregen over het leerlingwezen ?

- ☐ 1. ja
- ☐ 2. nee

BIJLAGE 5

KLEINE BEDRIJVEN EN LEERPLAATSEN

Over het algemeen worden aan leerplaatsen bij kleine bedrijven een hoge kwaliteit toegeschreven. Door de kleine organisatie ontstaat een persoonlijke relatie tussen leerling en begeleider, hetgeen de vorming ten goede komt. De opgedane praktische werkervaring omvat veelal een keur van zeer gevarieerde werkzaamheden waardoor een brede basis wordt verkregen.

Over de spreiding van de leerlingen naar grootteklasse van de bedrijven is op dit moment geen statistisch materiaal voorhanden. Noch het Regionaal Orgaan voor het leerlingwezen noch het Centraal Orgaan rubriceert het leerlingenbestand naar deze invalshoek.

Om toch enig inzicht te verkrijgen in de problematiek kleine bedrijven/leerplaatsen zijn enkele instanties benaderd die zich met deze materie bezig houden (DBA, ROL, KNOV, FNV, VNO, FME, COA, SOM). Aan hen is de vraag voorgelegd of zich knelpunten voordoen en op welke wijze de deelname van kleine bedrijven zou kunnen worden bevorderd.

Gebleken is dat het begrip "kleine bedrijven" niet precies kan worden afgebakend. Generaliserend gesteld is de algemene indruk dat bedrijven met vijf of meer werknemers geen uit de omvang van het bedrijf voortvloeiende belemmeringen ondervinden die het afsluiten van een leerovereenkomst in de weg staan.

Bij de bedrijven met minder dan vijf werknemers ligt dat anders. De geringe omvang van deze bedrijven kan een reëel beletsel vormen. De begeleiding van de leerling brengt een te groot tijdsbeslag met zich mee, waardoor het afsluiten van een leerovereenkomst voor het bedrijf niet haalbaar is.

Als mogelijke oplossing voor dit knelpunt is van verscheidene kanten de suggestie gedaan te streven naar gemeenschappelijke opleidingsplaatsen. In de bouwnijverheid zijn hiermee goede ervaringen opgedaan.

Het gebrek aan informatie over het aantal leerovereenkomsten gespecificeerd naar grootteklasse van de bedrijven, werd door vrijwel iedereen als een gemis ervaren.

